Hvordan, kan det gå **så galt**?

- Holdning
- Viden
- Omsorg

Holdning

Naturligt at miste som ældre
→ negligering
af gamle menneskers sorg
– både i befolkningen, blandt fagpersoner og politisk

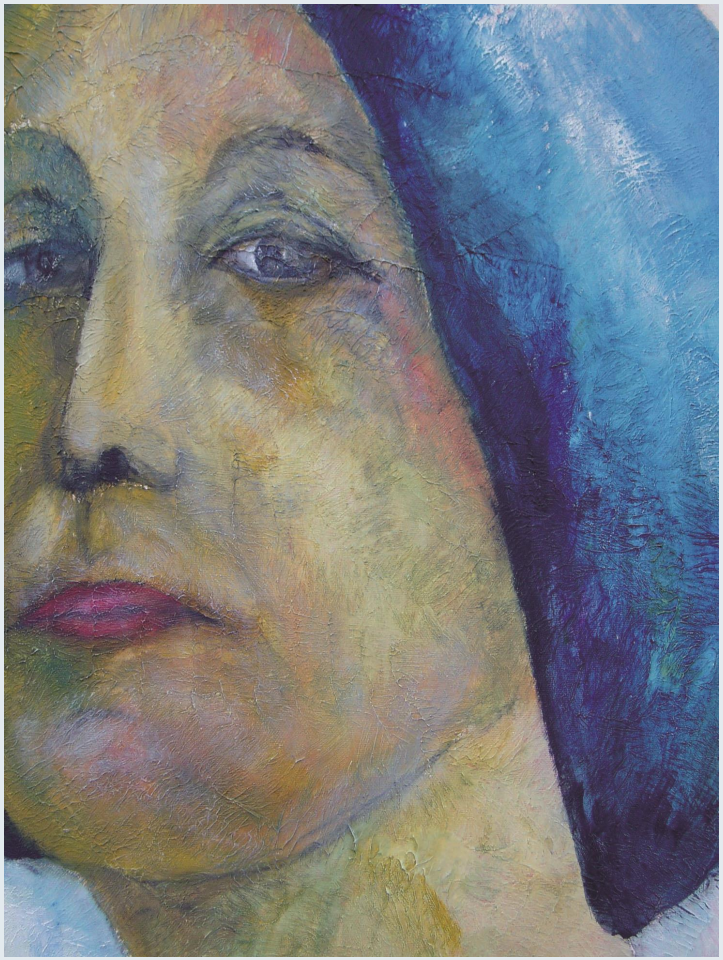

”Hvor gammel blev han”?

”Hvor gammel, hvor længe, hvor længe, hvor længe …? ”

87 - 4 - 6- 54

”Det er jo naturens gang ”

”I har jo haft mange gode år ”

”Hun havde jo alderen til det ”

”Det var godt, hun endelig fik fred ”

”I fik jo et langt liv sammen ”

”Nu må du se at komme over det ”

”Nu må du se at komme videre ”

”Jeg vidste, at hun skulle dø, men jeg var ikke klar over, at jeg ville blive slået sådan helt ud af kurs”

Ole Hansen, Kristeligt Dagblad 2011.

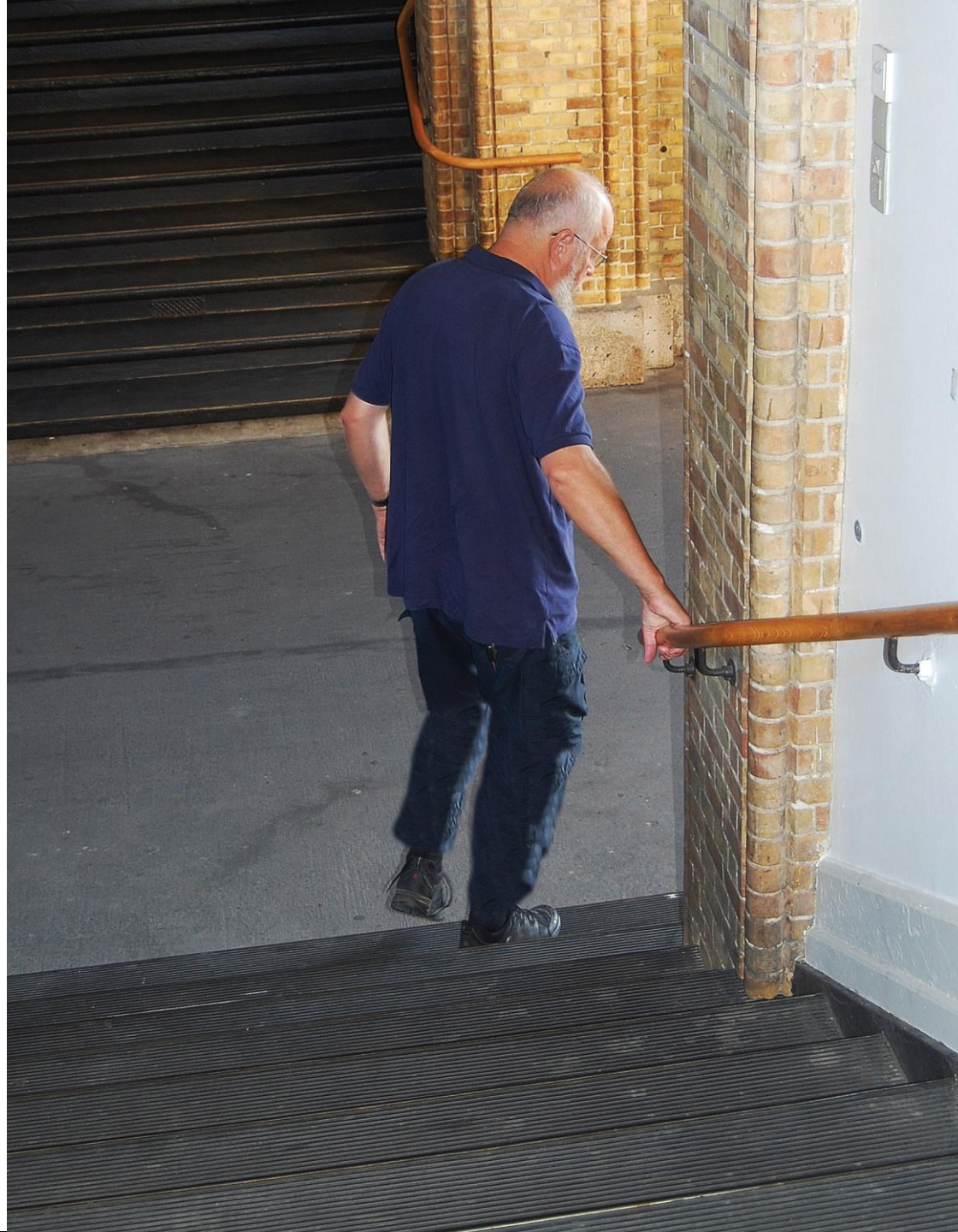

"Hvor gammel
blev han?"

HUSK

SORG HANDLER
IKKE OM ALDER

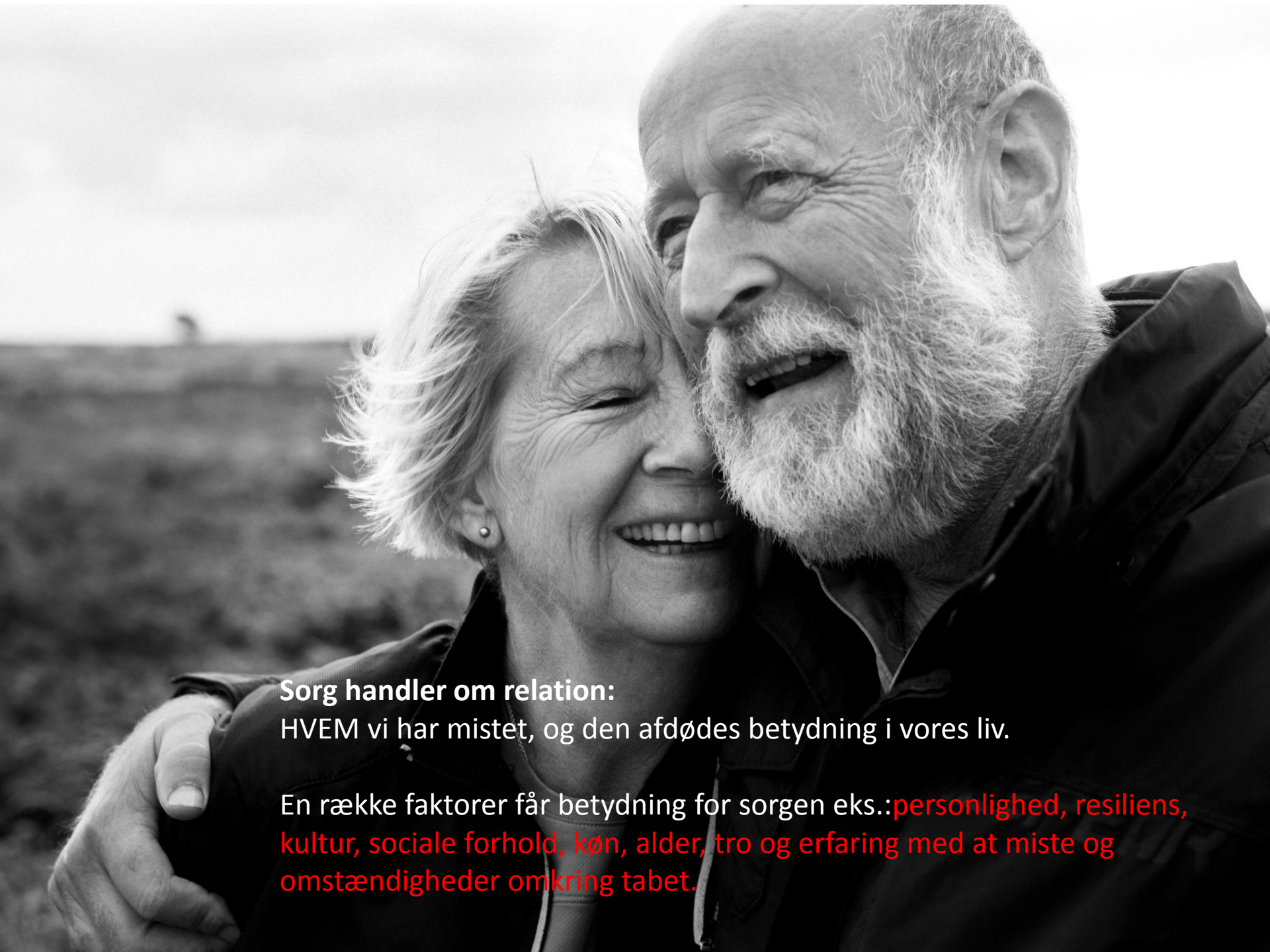

Sorg handler om relation:
HVEM vi har mistet, og den afdødes betydning i vores liv.

En række faktorer får betydning for sorgen eks.:personlighed, resiliens, kultur, sociale forhold, køn, alder, tro og erfaring med at miste og omstændigheder omkring tabet.

”Sorg viser sig at være et sted, ingen af os kender, før vi når frem”

(Et år med magisk tænkning, Joan Didion)

Viden

- Forældet sorgforståelse
- Sparsom viden om selvmord og sorg

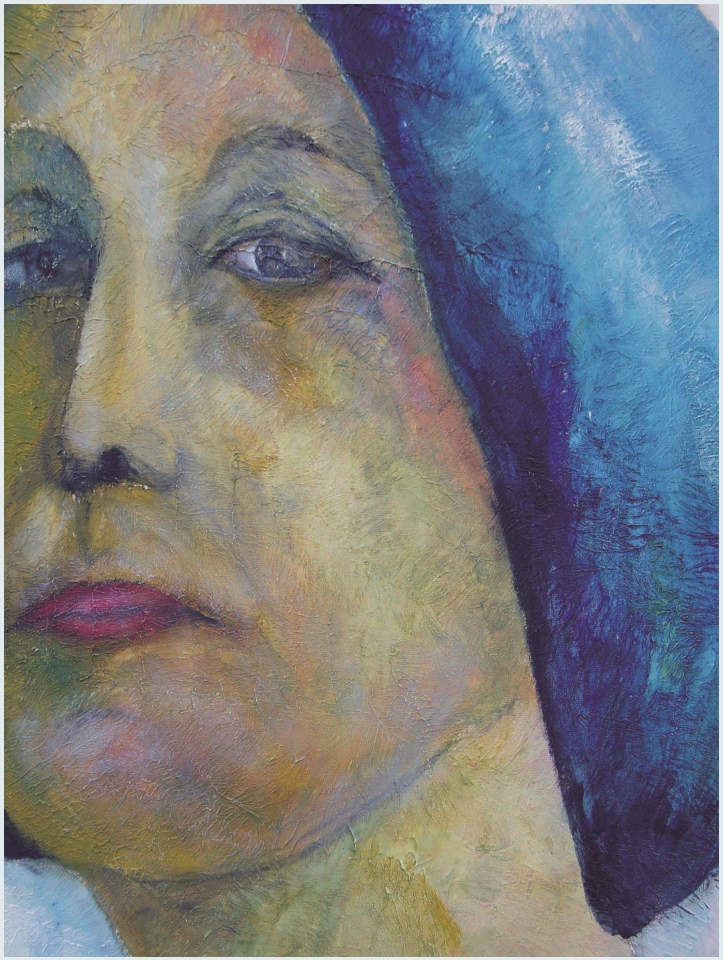

Forældet sorgforståelse

”Nu må du se at komme videre”

”Nu må du se at komme over det ”

” Jeg vil ikke rippe op i sorgen”

Faseteorien

Chok	Reaktion	Bearbejdning	Nyorientering

Sorg kan defineres som den proces et menneske gennemgår for at **lære at leve med et tab** og komme overens med den følelsesmæssige belastning **og de forandringer**, tabet forårsager. (Stroebe et al, 2001)

Tosporsmodellen

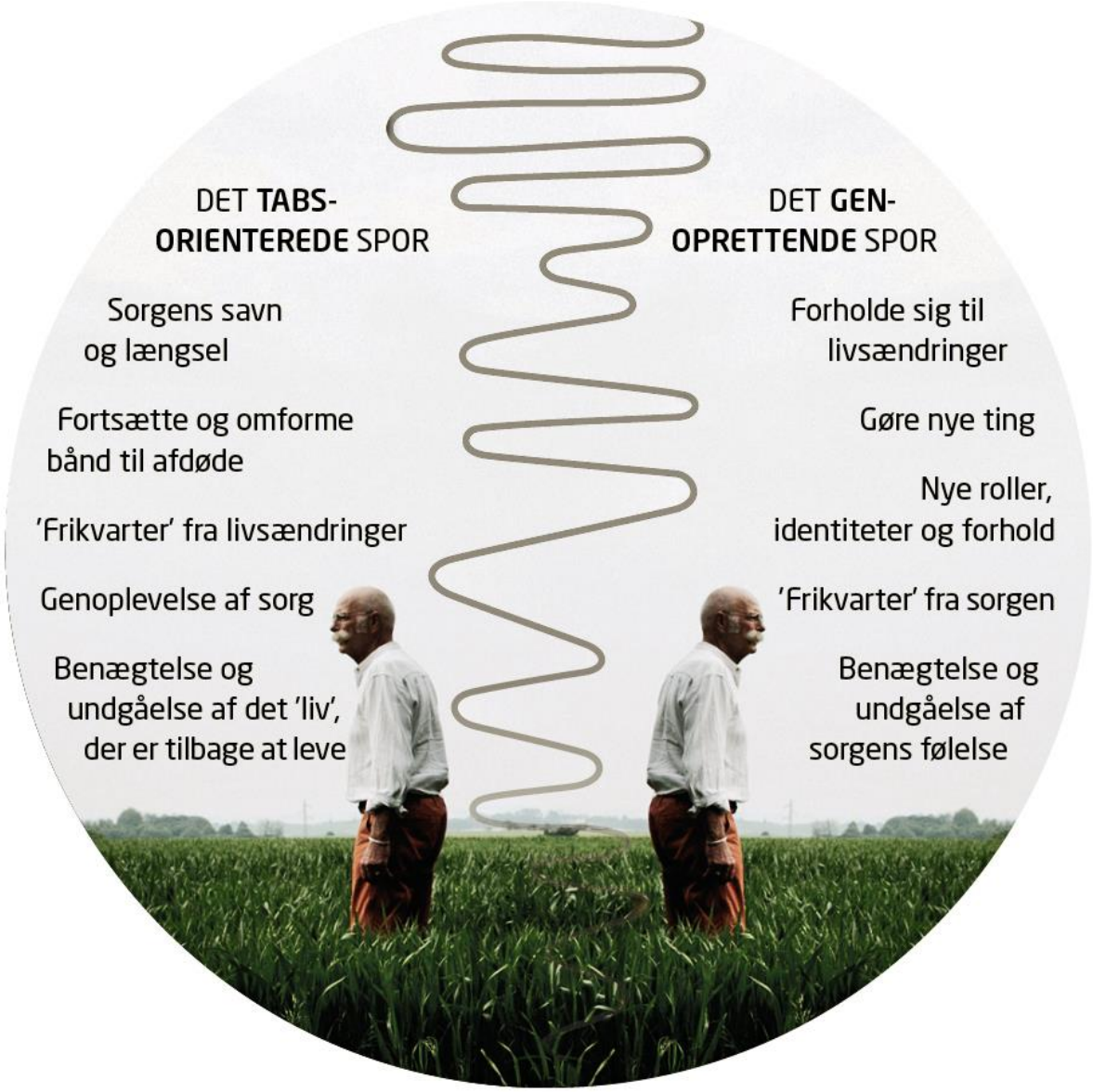

En vekselvirkning mellem to spor:
I tabs-sporet (mellem fortid og nutid), og i det genoprettende spor (mellem nutid og fremtid).

Stroebe, m. &schut, h. (1999). The dualprocess model of copingwithbereavement: rationale and description. Death studies (23): 197-224

Kompliceret sorg

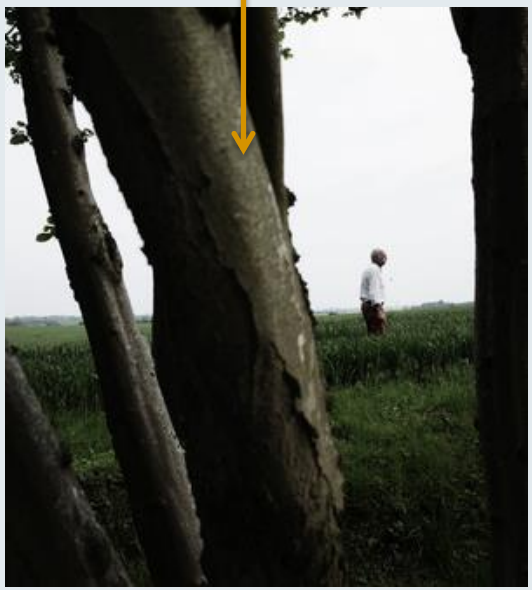

De svære*sorgreaktioner bliver ikke mindre lang tid efter tabet* og bevirker *isolation* og en betydelig *nedsat funktion* i dagligdags aktiviteter.

Kompliceret sorg

Omstændigheder, der øger risikoen for kompliceret sorg:

- *Dødsfaldet finder sted efter en lang sygdomsperiode (mere end et halvt år)*

  samt ved et pludselige, uvarslet dødsfald
- *Flere samtidige tab*
- *Stor afhængighed i relationen*
- *Samvittighedsnagende tanker*
- *Fravær af social støtte*
- *Flere samtidige belastninger (f.eks. helbredsproblemer og økonomiske bekymringer)*

Sparsom vidensformidling om ældre og selvmord

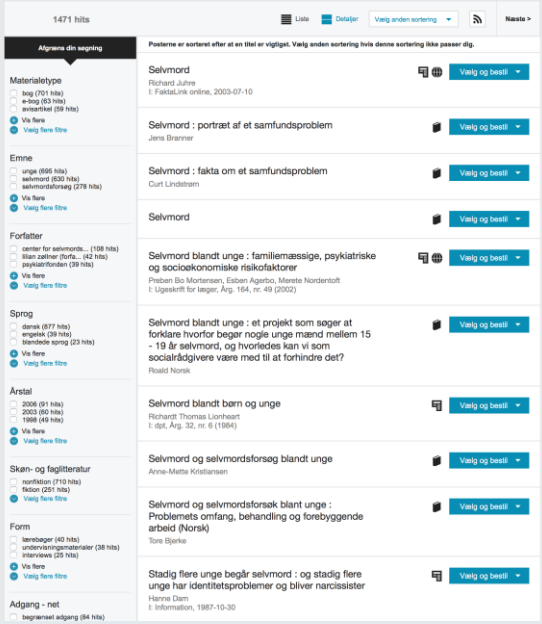

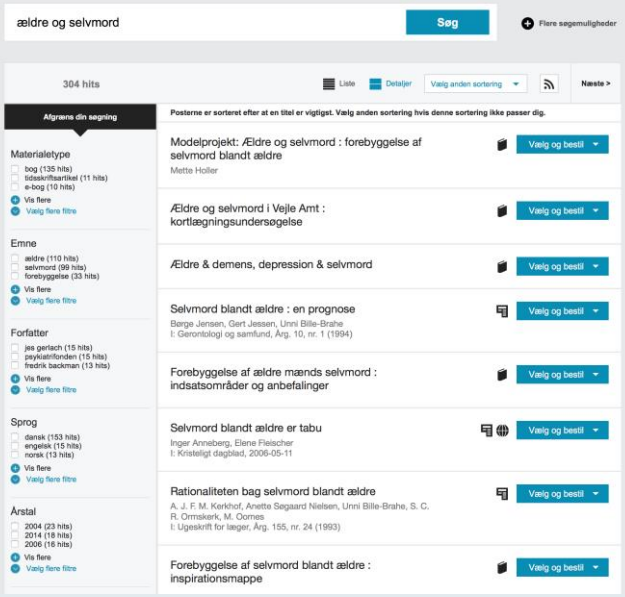

Bibliotek.dk: **1471** hits på unge/selvmord og **304** hits på ældre/selvmord, 4. marts 2016

Omsorg

- Usikkerhed i befolkningen
- Den professionel indsats

beror på tilfældighed

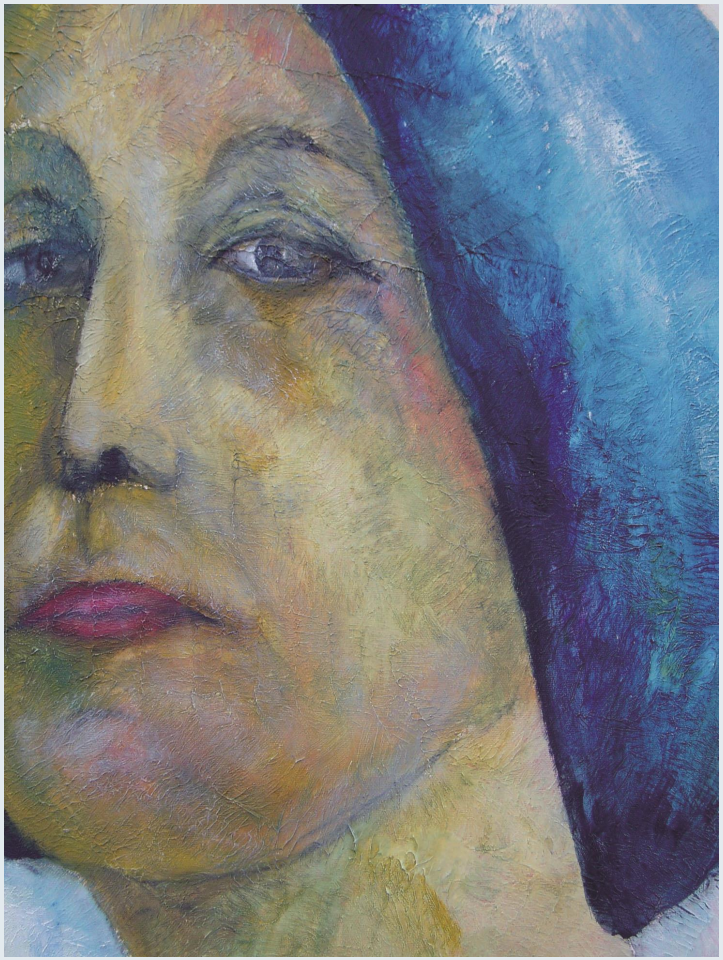

Mennesker tæt på efterladte er ofte usikre og bange:

- for døden
- for at tale om døden
- for at sige noget forkert
- for at gøre ondt værre
- for at være for påtrængende
- for tårer
- for ikke at kunne hjælpe
- for at blive pålagt en opgave
- for livets skrøbelighed

Eks. oplever efterladte:
- brug af klichéer
- venner holder sig væk
- naboen går modsat
- familien lader som ingenting

Den professionel indsats

- *svagt belyst, ikke professionaliseret, beror på tilfældighed*

- **Begrænset litteratur**
- **Ingen kliniske retningslinjer**
- **Ingen handleplaner**
- **Uensartet tilbud**

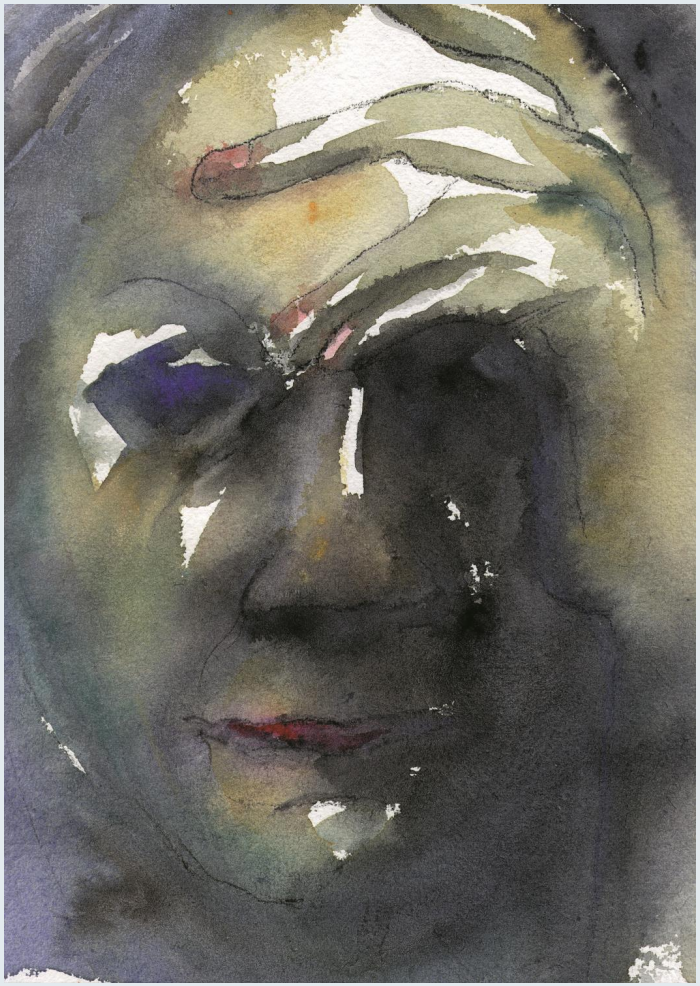

”Han savnede min mor meget.”

”De venner, hanhavdetilbage, isoleredehan sig mere ogmere fra”

”Han blev usoigneret, glemte at barbere sig, hvor han ellers før havde været utrolig påpasselig. Nu blev det uoverkommeligt for ham”

”Når Anne-Leneringede, taltehanom, hvorskidthan havde det”

”Han havde talt med flere om dette reb. Og spurgt hvordan man gjorde. Men folk har måske fortrængt det eller tænkt:
Det tør han da ikke. Ingen slog alarm over det”

”Da lægen så på pc-skærmen, kom reaktionen: Nå ja, han var jo suicidal”

Hvordan forhindre vi, at det går **så galt**?

Hvordan forhindre vi, at det går **så galt**?

- Holdning
- Viden
- Omsorg

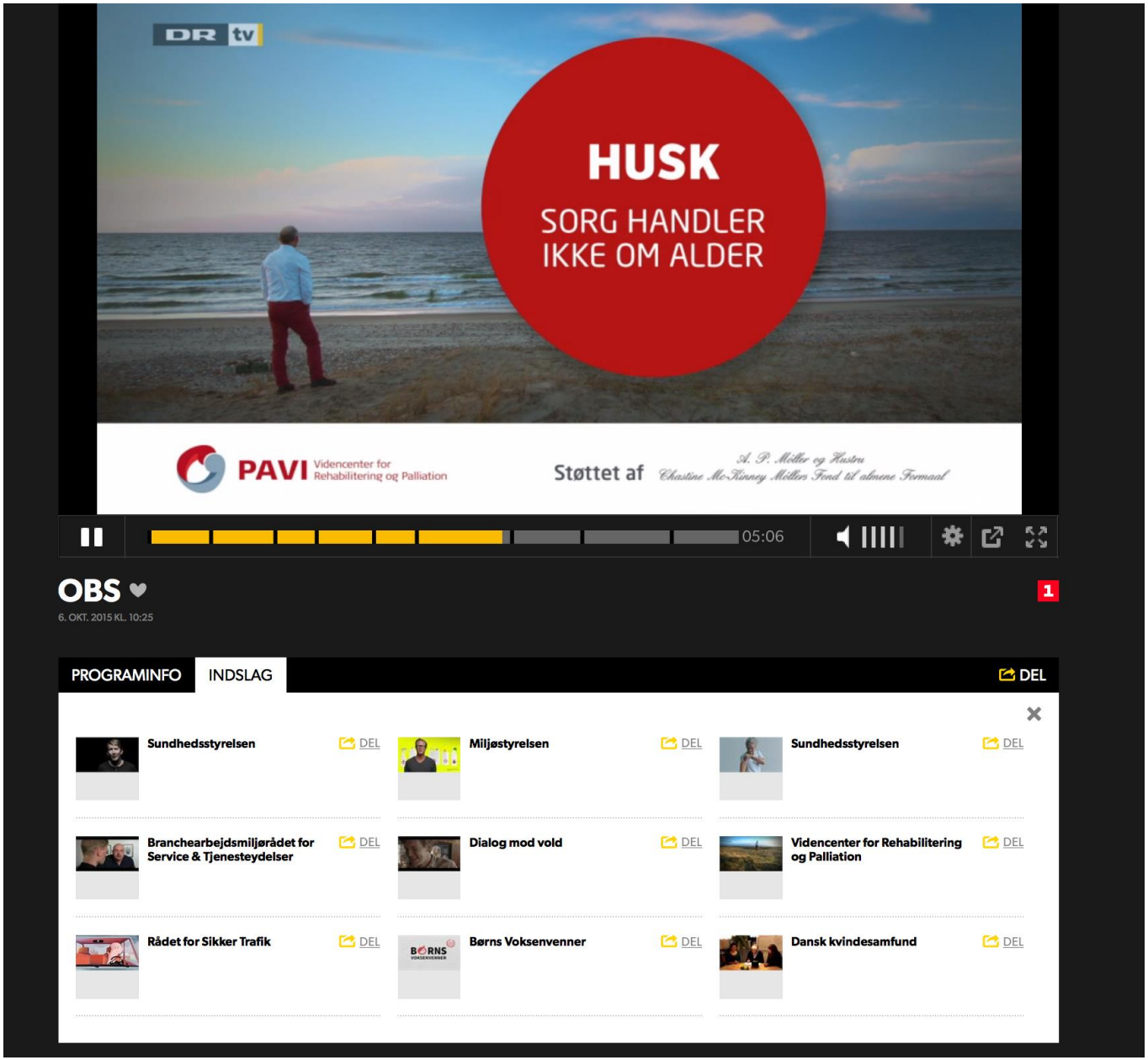

https://www.dr.dk/tv/se/obs#!/

SUNDT SYNSPUNKT

Sorg handler ikke om 'hvor gammel hun blev'

Når en ældre person dør, giver det 'mening'. Det forventes, at ægtefællen finder trøst i alderen som årsag. Men sorg har ingen alder; pårørende sygeplejerske og leder af sorgprojekt Jorit Tellerup. Hun vil have fokus på, at tabet ikke bliver mindre af, at det sker sent i livet.

JORIT TELLERUP
OG TORBEN SELMAS PARKUSSEN (FOTO)

Hvor gammel blev hun, spurger vi. Et spørgsmål, hvor svaret siad gøre det scharfige til at bære. for det er stadig den forskønne overbevisning, at fordi det er nødvendigt at mome, når man er gammel, bliver det også lettere for den efterladte. Det er jo fornuftigt.

Men vi kan ikke begrænse sorgen, bare fordi livet er lever i flere år.

Sorg handler mentlig ikke om tal. Det handler ikke om, hvor mange år den afdøde nåede at blive. Ikke hvor mange ár er ægteskab oldede er vare, inttil tåeden skilte dem ad.

Nærværend.

Vi, som arbejder med sorg, ved i dag, at sorg er. De ser, at mandén klarer sig. Il ille da over nej jø. Hø rsoget at spiste. Gø blænd i andre. Kan gøine. Hun har det jo kørt fint. Vi kommer sig over det'. Dig d for stoppet de med at spørge. Det er nem ikke lit at holde ud, hvis nærer på spørgsmålet 'hvordan gø det' bliver 'det g ooed'. Jeg synes forste livert ønsvie ikand. For hvad skal vi stille op med den skad? Det vil jo sætte jdentitet ikon ud som en ikaler blomster og en fuftig m dagsbrøstnæse ikke rigtig kan opfylde.

Ikæn statistikæ ved vi, at 80 procent af a dansiene mister deres ægtefælle, eller er fyldt 65 ár. Ikndoen. Ser ensomhed. solvemod sørger, når man mister, og hvor ikæne er sørgen så sværkom, at det bæg for sørlig fjærlig. Ikæmn ikæ ikd for mister en ægtefælle, mennesikæmd i forskæne. at sympatmer på poetisnæ

Det er fantastisk, at danskerne tager budskaberne om at lære og yde livreddende førstehjælp til sig, og på den måde redder deres medmennesker

Kristeligt Dagblad
tro · etik · eksistens

Sorgen har ingen pensionsalder

Sorg har ingen alder

Den nyeste sørgeforskning gør op med en lang række forestillinger om den rigtige måde at sørge på, når vi mister eksempelvis en livsledsager. Sorg handler ikke om at komme over og igennem. I stedet svinger vi mere som et pendul ind og ud af smerten. Sommer tider rammer af livet

14. marts 2015 · 0 kommentarer (7)

Moderne Tider

Lene Vaabnen

Relaterede artikler

Mange efterfølgte sidder fast i dyb sorg

Tilbage til livet

Sorgen efter Ejersbo

En stigmatiseret dame ville vingerne ud

DELT 7184 GANGE

»Jeg er ikke bange for at gjemme hende. Men når jeg skriver noget ned i bøgen, tænker jeg mig om. Jeg lir det i hvert fald sikkæn, at jeg tænker mig grundigt om, Jeg tænker: Hvad ville hun have synnes som det? Som om hun stadig lever.«

Det er enkemanden Per Hoff, der taler. Om sin hustru Birten, der døde for tre år siden. Og om, hvordan han stadig holder kontakten ved at skrive breve til hende i en lille sort skitsebog. Citatet stammer fra bogen Sorg – når ægtefællen dør, som udkommer midt i april – om den sorg, der rammer, når man mister sin livsledsager.

Information

Ældres sorg er et overset problem

Ældres sorg over et tab af ægtefællen er et overset problem. I yderste konsekvens kan det ende med selvmord.

Ældres sorg over et tab af ægtefællen er et overset problem og bliver ofte bagatelliseret. Men realiteterne er, at mange ældre efterladte misrtives i så hør en grad, at nogle ligeftem bogle selvmord.

LÆS OGSÅ: Politikere vil ikke diskutere nødhjælp

Et to-årigt projekt under Palliativt Videnscenter skal nu sætte fokus på de udfordringer ældre efterladte oller oset.

- Projektet er affødt af, at vi kan se, at de flesne selvmord i Danmark skor blandt ganske mennesker. Det, at nestre ein ægtefælle, øiger risikoen. Cirtus en femmidel af ælder kompliceret sorg, og vi kan se, at vejen ind i ensomhed er tæt af ægtefælle, siger projektleder og sygeplejerske i Palliativt Videnscenter, Jorit Tellerup.

Forskningsresultaterne bar fleet videnscenteret til, at se på den nødvendighed det er at lave en forebyggende indsats.

Mere fokus på ældres sorg

Mere fokus på ældres sorg og den støtte de har brug for efter at have mistet en ægtefælle, er nøgen. 80 årige Inga Andersen kiiser velkommen. Hun mistede selv sin mand for to år siden, og hun kan godt forstå, hvis nogle efterladte mister lysten til livet.

LÆS OGSÅ: FOA: Kynisk at spare så meget på ældre

- Jeg har ikke selv været der, fordi jeg heldigvis har nogen omkring mig. Men jeg er jo godt forstå, hvis nogen er ælnæ, på et tidspunkt bliver så trætte og ked af det, at de ikke synes, det er værd at leve mere, fortæller Inga Andersen.

DEL ARTIKLEN: MAIL · TWITTER · FACEBOOK

LÆS OGSÅ

- FOA: Kynisk at spare så meget på ældre
- Politikere vil ikke diskutere nødhjælp

Jyllands-Posten
Guide

FORSIDE · PREMIUM · GUIDE · ABONNEMENT · RACHEL.EINARSSON@JP.DK

Er det i orden at sørge over et gammelt menneskes død?

INDBLIK 20.11.2015 KL. 15:11

Når ældre mennesker mister deres ægtefælle, lider de ofte i ensomhed. For det er jo "naturens gang" at dø. Men det er ikke det, der handler ikke om alder. Og det bliver ikke lettere at miste med alderen.

Jorit Tellerup har de seneste seks år arbejdet med spørgsmålet om ældres sorg og er ansat i projektet "Sorg – når ægtefælleen dør". Foto: Jens Henrik Daugaard

POPULÆRT LIGE NU

SORGBEARBEJDELSE

EDITH RASMUSSEN · FØLG
Journalist

»Det er jo er den vej, vi alle skal.«

»Han havde jo alderen til det.«

Seniorliv

Ældres sorg bør tages mere alvorlig

Kommunerne går alt for uoysternalisk til værks i forhold til ældre med psykisk mistrivsel og sørmondsadfæd, siger eksperter og efterlyser særlige fokus på ældre, der mister. Det vil også give økonomisk gevinst

Stå på din fortid, se mod din fremtid, men lev i din nutid

Det gælder om at have balance mellem sin fortid, nutid og fremtid, mener radiomæst Margaret Lindhardt. Det svæmnede et at bruske at være til stede i nutid, siger hun

ord der tæller

Det er en kunst at fejre deres kronjubæmmelsjhjn sammen, men to måneder før de havde været gift i 65 ár, slap Alices kræfter op, og hun sov ind efter langerre tids sygdom.

Gennem en menneskeælder var Erik og Alice Christiansen, der madte hinanden på trinbrænttet i Vanlose ¾ ár efter krigen, vokset sammen til en. Nu var ¾-årige Erik Christiansen alene, og hvadn hun varet som de fleste andre mænd, der mister én, der holder af, havde han også varet alene med sin sorg.

fredag
4. marts 2016

Kristeligt Dagblad
tro · etik · eksistens

forside · liv & sjæl · familieliv · etik · kirke & tro · debat · kultur

Ældre enlige har høj risiko for selvmord

Pårørende skal have en større forståelse for, hvordan de kan støtte ælder, som mister en ægtefælle, fortæller en sygeplejerske, der forsker i ensmt ælder og selvmord.

torsdag
27. august 2015

Kristeligt Dag

Selvmord blandt ældre forebygges kun i hver tredje kommune

Landets ældre er overrepræsenterede i selvmordsstatistikkerne. Kommunerne bør yde en bredere indsats, mener ekspærter

Kristen tænker stadig ofte på sin afdøde mand, Jørn, og jubæ0ren skal man heller ikke synge "Dødig er jørnden", for tæksten bringer mange minder og tårer frem.

John var en kærlig mand, der gerne kom med blomster, og en sang blev det også ta, da Kirsten blev 70 ár.

NÅR ÆGTEFÆLLEN DØR

"Sorg – Når ægtefælleen dør" er en ny bog fra PRH (Videnscenter for Rehabilitering og Palliation), der sætter fokus på, at sorg er individuel, og vi skal hunte fæle om dæ dæde. Her er lidt at huske på, hvis du kender en, som har mistet:

1. Sorg handler ikke om alder.
2. Tal om den afdøde.
3. Lav konkrete aftaler, hvis sorgen kommer ensælig.
4. Vær opmærksom p sorg. Her bliver sorge være lige intens over

Vil du vide mere, så k sorgfælle.dk.

DR tv · PROGRAMMER · LIVE-TV · TV-OVERSIGT · BØRN

INDEFRA
MED ANDERS AGGER
I LÆRE SOM ENKE

Indefra med Anders Agger (7:8)

1. JAN. 2014 KL. 20:00

NORDJYLLANDS

78-årige Tommy overvejede selvmord da konen døde

Det ble ikke lettere med ælder, da jeg skulle gå i begravelse og hendes hejd begravelse

Tommy Thomsen, 78 årig ælderdø

HUSK
SORG HANDLER
IKKE OM ALDER

SORG - NÅR ÆGTEFÆLLEN DØR
Jorit Tellervo

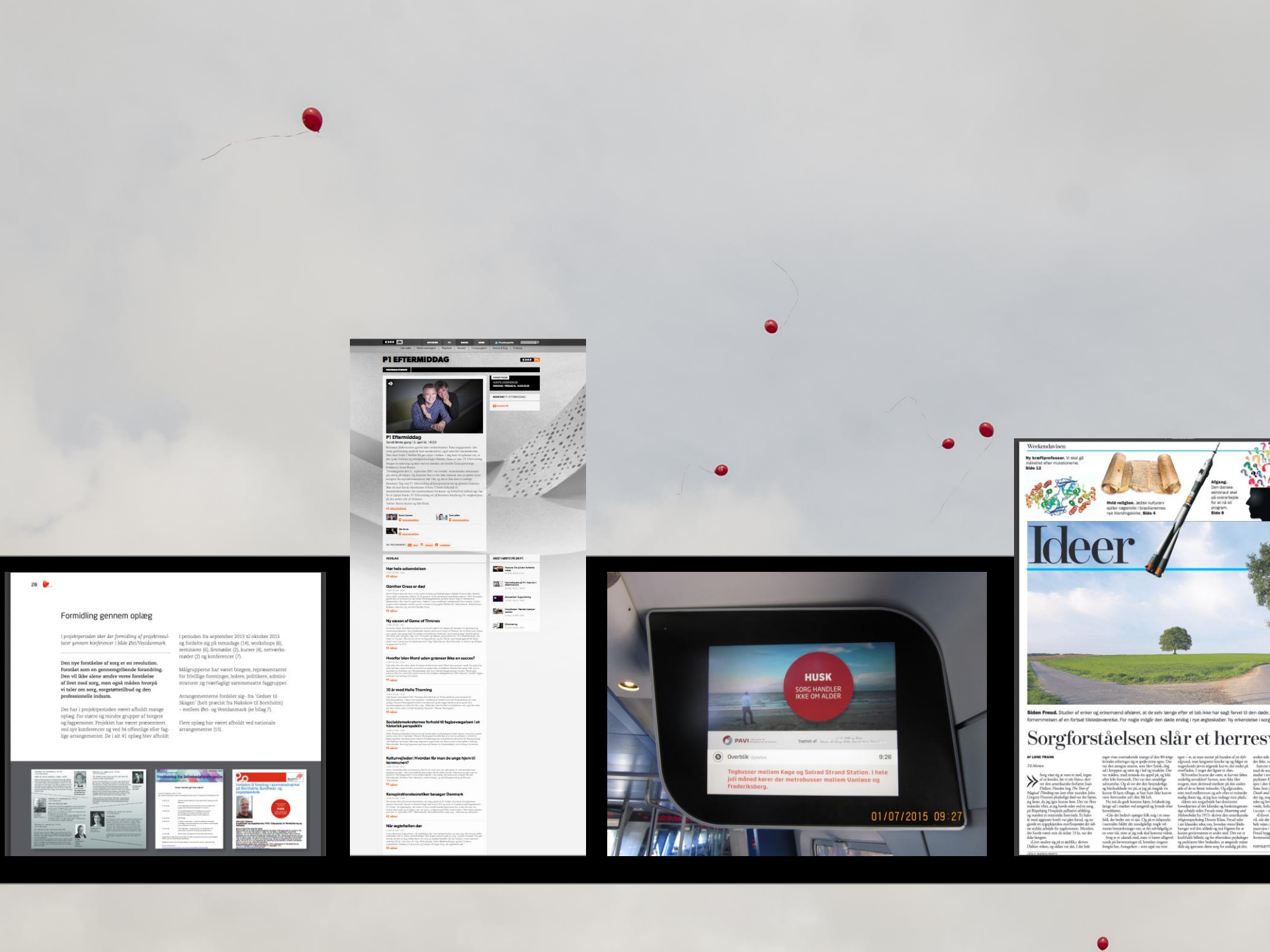
P1 EFTERMIDDAG
P1 Eftermiddag
Formidling gennem oplæg
Den nye forståelse af sorg er en revolution. Forstået som en gennemgribende forandring. Den vil ikke alene ændre vores forståelse af livet med sorg, men også måden hvorpå vi taler om sorg, sorgstøttetilbud og den professionelle indsats.
Ideer
Sorgforståelsen slår et herres
HUSK
SORG HANDLER IKKE OM ALDER
PAVI
Overblik
9:26
Togbusser mellem Køge og Solrød Strand Station. I hele juli måned kører der metrobusser mellem Vanløse og Frederiksberg.
01/07/2015 09:27

Ved naturlig sorg
omsorg fra:

- Omgangskredsen
- Andre efterladte
- Professionelle

Ved kompliceret sorg

Støtte suppleres med tilbud om behandling

13 | STØTTE FRA OMGANGSKREDSEN

When ægtefællen dør, er der brug for støtte fra omverdenen, men mange viger udenom og er usikre på, hvordan de bedst kan støtte. Dette kapitel ser på barrierer for støtte fra de nærmeste, og på de ønsker efterladte har til omgangskredsen.

I tiden omkring et dødsfald oplever mange efterladte opmærksomhed fra familie og venner. De sender blomster. Kommer til begravelsen og gå med ord som 'sig nu bare til, hvis vi kan hjælpe med noget', 'kom endelig forbi', 'vi er her for dig'. Alt sammen ud fra en god intention om at ville hjælpe og være tæt på. Men ind i mellem kommer virkeligheden til at se anderledes ud. Hurtigt efter begravelsen vender familie og venner til den efterladte tilbage til deres liv. De ser, at den efterladte klarer sig: Får noget at spise. Går ud blandt andre. Kan grine. Det går sikkert fint. 'Han er kommet sig over det'. 'Han er kommet videre'. Derfor sker det, at venner og familie stopper med at spørge 'hvordan går det'? Det er svært at spørge og ikke mindst svært at holde ud, hvis svaret på spørgsmålet 'Hvordan går det?' bliver 'Det går ondt. Jeg savner hende hvert eneste sekund'. For hvad siller vi op med et smertefuldt svar, der viser, at sorg ikke overstås?

Det stiller krav til de nærmeste. Krav, der rækker udover den første tid og kræver både nærvær, ord og praktisk hjælp.

ENHVER SORG ER SIN EGEN

For de fleste mennesker er det svært at være tæt på døden. Så længe vi kan handle, gøre noget, kan vi måske holde det ud. Vi lever i en problemløsningskultur: Vi finder en løsning. Men af og til er handlekraft ikke nok. Døden kan vi ikke handle os ud af. Her skal vi mobilisere mod til at være ved siden af dem, der har mistet – midt i den magesløshed, døden bringer med sig.

Når et menneske dør, konfronteres vi med den barske kendsgerning, at vi alle skal dø, og de, der bliver tilbage, skal sørge – på hver sin måde. For enhver sorg er sin egen. Man kan ikke sammenligne eller gradbøje sorg. Sorg handler om, HVAD vi har mistet, og hvilken betydning den afdøde havde og har i den efterladtes liv.

Selvom vi kan forvente at møde døden oftere i alderdommen, er det svært at forberede sig på, hvordan det vil være, når huset er 'larmende' tavst, når sengen ved siden af er tom, når man sidder alene ved aftensmaden, og når man skal alene til et barnebarns konfirmation. Reaktioner på sorg er vidt forskellige, og behov for sorgstøtte fra omgangskredsen er ligeså forskelligt.

14 | STØTTE OVER TID

Det tager tid at erkende, at ægtefællen er død og indrette sig i det nye liv. Derfor ønsker efterladte støtte over tid, en vedholdende opmærksomhed og interesse fra omgangskredsen.

Mens omverdenen lige efter dødsfaldet tænker i store følelser og mange ord, kan den efterladte være et helt andet sted. Måske i en følelse af uvirkelighed eller i chok.

Lige efter dødsfaldet er der en række gøremål, ritualer, højtidelligheder og social aktivitet, som den efterladte skal forholde sig til. Efterladte fortæller derfor ofte, at de ikke oplever sorgen i de første måneder som den sværeste. En forklaring kan være, at der går tid, inden tabet erkendes. Desværre er den efterladtes omgangskreds ofte mest opmærksom på støtte i den første tid efter dødsfaldet. Herefter begynder hverdagen, og nogle gange bliver støtten og kontakten fra omgangskredsen mindre i takt med, at den efterladtes forståelse af, at ægtefællen er død, vokser.

De erfaringer, Klaus fortæller om i sit brev til vennerne (i foregående kapitel), kan mange efterladte genkende. Klaus fortæller, at der gik måneder, hvor han ikke forstod, at Jette var død. Sorg er en stressende oplevelse, som påvirker hukommelsen. For Kirsten (kapitel 16) gik der to år, hvor hun huskede meget lidt af, hvad der skete i hendes liv.

"Jeg kan se mig selv stoppe op midt på kælderstrappen og bare græde. Jeg aner ikke, hvad jeg lavede, det er helt væk. Rønnene hør jo langt væk, og jeg syntes, jeg selv måtte finde ud af det, men den tid ... Jeg aner ikke, hvad jeg gjorde. Lugede i haven, støvsugede, spiste?"

Og Jens fortæller (kapitel 10), hvordan hans tanker kørte i ring i det første halve år.
"Den sidste tid sammen, den sidste rejse og det efterfølgende dramatiske forløb omkring Elses sygdom og død blev 'gennemspillet' igen og igen i mine tanker."

Da det tager lang tid at erkende tabet og indrette sig i det nye liv, ønsker mange efterladte støtte over tid.

En baggrundsgruppe af efterladte, som har været knyttet tilblivelsen af denne bog, kom med anbefalinger til bogen, og her var alle enige om: HUSK at fremhæve i bogen 'at efterladte vil findes'. De havde erfaret, at de efter ægtefællens død havde brug for at mærke, at omgangskredsen var der. At de ikke var alene!

15 | RITUALER – SMÅ OG STORE

En måde at opretholde følelsesmæssige bånd til den døde er at gennemføre ritualer – store som små. Sorg rummer stor kreativitet og styrke, som kan være med til at fastholde betydningen af nærværet med den afdøde.

"Jeg fortæller hende om stort og småt, for eksempel når familien har været her til brunch, eller når vi har markeret hendes fødselsdag i november ved at drikke chokolade sammen, eller som da jeg samlede familien på vores brylupsdag. Vi var 10 i alt, jeg lavede skipperlabskovs, vi tog på kirkegården, børnebørnene satte lys på graven, og næste dag brændte de stadigvæk. Det ringede jeg og fortalte dem. Når de er her, snakker vi om hende. Så er det, som om hun stadig lever," fortæller Per Hoff i kapitel et.

I sorgens individuelle udtryk vil også ritualer være forskellige fra menneske til menneske og fra kultur til kultur. Under et sygdomsforløb og efter et menneskes død følger forskellige ritualer. Ritualerne kan gennemføres i et fællesskab eller alene og være store eller små.

I Danmark har vi få store ritualer omkring døden – udsyngning, begravelse eller bisættelse, mindesammenkomst efter begravelsen og Allehelgensdag. Nogle familier holder mindedage, som Per fortæller om i forbindelse med særlige mærkedage – fødselsdage, brylupsdage eller juleaften. Store ritualer kan gennemføres i et åbent eller i et lukket fællesskab og som regel deltager flere mennesker. Store ritualer er en måde at dele sorgen med andre.

De små ritualer er ofte indlejret i hverdagslivet, de er mere intime og individuelle og er ofte ritualer, som den enkelte efterladte gennemfører alene.

"I en lille sort skitsebog skriver Per Hoff breve til sin afdøde hustru om oplevelser og tanker fra hverdagen, og han supplerer brevene med tegninger. I bogen er breverne til Bitten skrevet side om side med akvareller og blyantskitser – en udsigt, et gammelt træ, en blomstrende amaryllis."

RITUALER – EN MANGFOLDIGHED

Ved dødsfald har de fleste af os brug for at vide, hvordan "man" gør, så vi undgår, at uro og kaos overmander os. Ritualer kan være med til at dæmpe angst, give mening og age oplevelsen af fællesskabet midt i et liv, der forandrer sig. Per husker stadig, da de efter Bittens død på sygehuset kørte tilbage til hans og Bittens hjem, hvordan alle flag på vejen var gået på halv.

Ved naturlig sorg
omsorg fra:

- Omgangskredsen
- Andre efterladte
- Professionelle

Ved kompliceret sorg
Støtte suppleres med tilbud om behandling

Sorgstøtteguide

REHPA har kortlagt de tilbud om sorgstøtte, der findes til voksne og ældre efterladte i alle landets kommuner.
Kortlægningen bygger på en spørgeskemaundersøgelse til alle kommuner, kirker og en række frivillige foreninger.
Guiden opdateres løbende.

Vælg region ved at klikke på kortet

Afgræns tilbud i Region Syddanmark ved at afkrydse ønskede kommuner

- [ ] Assens
- [ ] Billund
- [ ] Esbjerg
- [ ] Fanø
- [ ] Fredericia
- [ ] Faaborg-Midtfyn
- [ ] Haderslev
- [ ] Kerteminde
- [ ] Kolding
- [ ] Langeland
- [ ] Middelfart
- [ ] Nordfyn
- [ ] Nyborg
- [x] Odense
- [ ] Svendborg
- [ ] Sønderborg
- [ ] Tønder
- [ ] Varde
- [ ] Vejen
- [ ] Vejle
- [ ] Ærø
- [ ] Aabenraa

Kirkelige tilbud (3) | Kommunale tilbud (1) | Tilbud fra foreninger (3) | Øvrige tilbud (11)

Kommune	Web	Tilbud	Adresse	Kontakt
Odense	Ansgar Kirke	Sorggruppe for efterladte. Ledes af socialpedagog og coach Anne-Dorte Wæver	Sdr. Boulevard 1B, 5000 Odense C.	Bo Haug og Henrik Wraa P: Sognepræst og sognemedarbejder T: 66132436/42400036 E: bhau@km.dk, hwraa@mail.dk
Odense	Paarup sogn	Samtalecafe et par gange årligt specielt rettet mod efterladte efter dødsfald	Paarup Kirke. Pårupvej 64, 5210 Odense NV	Jens Rønn Sørensen P: Sognepræst T: 66160724 E: jrs@km.dk
Odense	Paarup sogn	"Møde for efterladte", hvor sognets præster samler efterladte til en samtale omkring dét at miste	Paarup Kirke Pårupvej 64, 5210 Odense NV	Jens Rønn Sørensen og Laase Lauesen P: Sognepræster T: 66160724/23238441 E: jrs@km.dk, lrl@km

Alle præster tilbyder sjælesorg, og har tavshedspligt. Sjælesorg er en fortrolig samtale med en præst om menneskelivet, f.eks. om sorg, livsmod og tro

Antallet vokser:
Fra 161 i 2012 til 256 i 2015.

Især folkekirkens tilbud:
Fra 84 sogne med sorggrupper for voksne- og ældre efterladte (2012) til 140 sogne i 2015

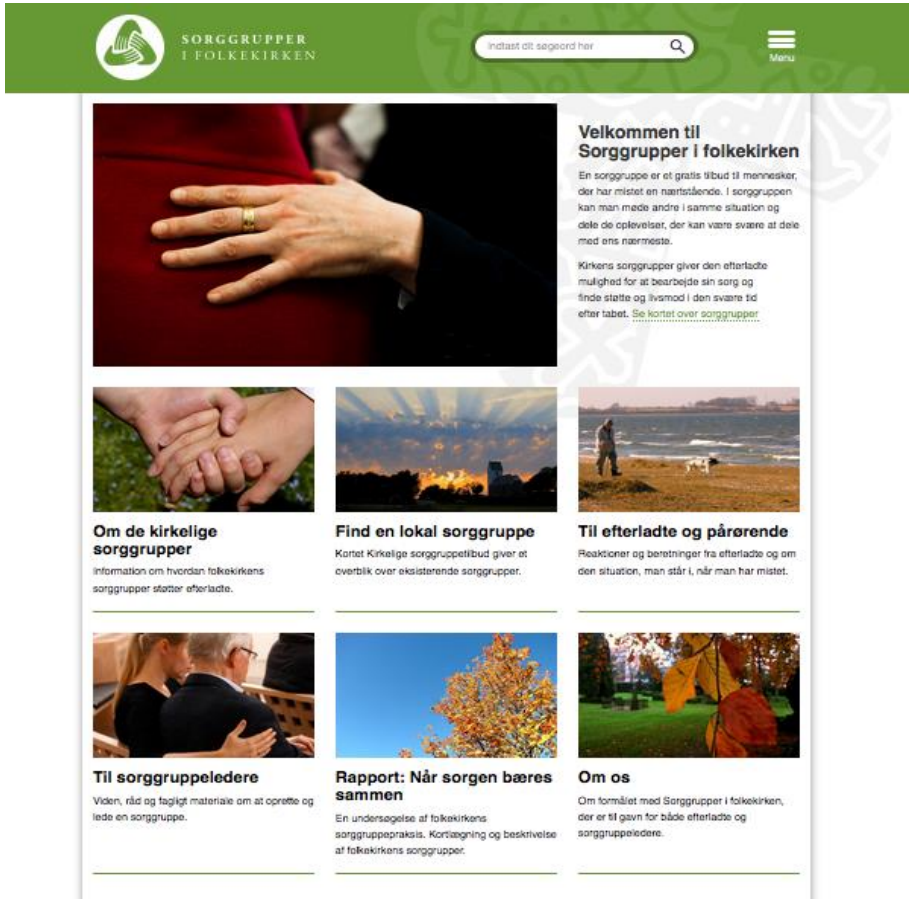

Ved naturlig sorg
omsorg fra:

- Omgangskredsen
- Andre efterladte
- Professionelle

Ved kompliceret sorg
Støtte suppleres med tilbud om behandling

”Når to bliver til en – omsorg for ældre efterladte”

Initiativer:

1. Kortlægning og beskrivelse af tilbud
2. Handleplaner
3. Bogen ´Når to bliver til én´ – kan frit downloades

www.sorgstøtte.dk

Sundhedsstyrelsen

FOREBYGGELSE PÅ ÆLDREOMRÅDET

Håndbog til kommunerne

FOLKETINGSTIDENDE C

FOLKETINGET

Til lovforslag nr. **L 47** Folketinget 2015-16

Vedtaget af Folketinget ved 3. behandling den 21. december 2015

Forslag

til

Lov om ændring af lov om social service

(Målretning af de forebyggende hjemmebesøg)

§ 1

I lov om social service, jf. lovbekendtgørelse nr. 1284 af 17. november 2015, som ændret ved § 1 i lov nr. 495 af 21. maj 2013, § 1 i lov nr. 722 af 25. juni 2014 og lov nr. 1576 af 15. december 2015, foretages følgende ændringer:

1. *§ 79 a, stk. 1,* affattes således:
»Kommunalbestyrelsen skal tilbyde mindst et årligt forebyggende hjemmebesøg til alle borgere, der er fyldt 80 år, og som bor i kommunen, jf. dog stk. 2 og 3.«

2. I *§ 79 a* indsættes efter stk. 1 som nye stykker:
»*Stk. 2.* Kommunalbestyrelsen skal tilbyde et forebyggende hjemmebesøg til alle borgere, som bor i kommunen, i deres fyldte 75. år.
Stk. 3. Kommunalbestyrelsen skal tilbyde forebyggende hjemmebesøg efter behov til borgere i alderen 65 år til 79 år, som er i særlig risiko for at få nedsat social, psykisk eller fysisk funktionsevne, og som bor i kommunen.«
Stk. 2-4 bliver herefter stk. 4-6.

3. I *§ 79 a, stk. 2, 1. pkt.,* der bliver stk. 4, 1. pkt., indsættes efter »behov«: », jf. dog stk. 1 og 2«, og *2. pkt.* ophæves.

4. *§ 79 a, stk. 4,* der bliver stk. 6, affattes således:
»*Stk. 6.* Sundheds- og ældreministeren kan fastsætte regler om de kommunale forpligtelser efter stk. 1-5, herunder om samordning med andre generelle kommunale forebyggende og aktiverende foranstaltninger og om andre måder at gennemføre det forebyggende hjemmebesøg på end ved besøg i hjemmet.«

5. I *§ 139* indsættes efter »følge disse beslutninger op«: », jf. dog stk. 2«.

6. I *§ 139* indsættes som *stk. 2:*
»*Stk. 2.* Sundheds- og ældreministeren kan fastsætte regler om, at kommunalbestyrelsen skal træffe beslutninger om indhold, omfang og udførelse af tilbud til voksne efter §§ 79, 79 a, 83, 83 a, 84, 86, 119-122 og 192 samt følge disse beslutninger op.«

7. *§ 161, stk. 1,* ophæves.
Stk. 2 bliver herefter stk. 1.

8. I *§ 161* indsættes efter stk. 2, der bliver stk. 1, som nye stykker:
»*Stk. 2.* Social- og indenrigsministeren fastsætter regler om betaling for tilbud efter §§ 85 og 97-99 og om beregnings- og indkomstgrundlaget for betalingen for disse tilbud.
Stk. 3. Sundheds- og ældreministeren fastsætter regler om betaling for tilbud efter §§ 83, 83 a, 84 og 86 og om beregnings- og indkomstgrundlag for betalingen for disse tilbud.«
Stk. 3 bliver herefter stk. 4.

9. I *§ 182, stk. 9,* ændres »§ 161, stk. 1,« til: »§ 161, stk. 2 og 3,«.

Omsorg fra:

- Omgangskredsen
- Andre efterladte
- Professionelle

Hvis sorg bliver kompliceret:
Gennem egen læge tilbud om behandling fra:
- Psykolog
- Psykiater

Sorgstøtte
- Sorg - når ægtefællen dør
- Fortællinger om sorg
- Sorgstøtte og sorgstøtteguide
- Til fagpersoner - sorgstøtte til efterladte
- Artikler om sorg når ægtefællen dør
- Til borgere - bog om sorgstøtte

Sorgstøtte

På disse sider kan du læse om sorg, ny sorgforståelse og personlige fortællinger om at miste sin ægtefælle. Og finde sorgstøttetilbud, læse artikler og købe eller downloade bøger om sorg efter ægtefællens død.

Sorg - når ægtefællen dør

Sorg handler om at miste et betydningsfuldt menneske. Læs om sorg, om ny sorgforståelse og om hvordan det er muligt at tilpasse sig livet efter ægtefællens død.

Fortællinger om sorg

Sorg forløber forskelligt. Vi har interviewet ti personer, der har mistet deres ægtefælle. Læs deres fortællinger om tab og sorg samt om betydningen af den støtte de modtog.

Sorgstøtte og sorgstøtteguide

Efterladte har brug for støtte fra omgangskredsen og eventuelt også fra andre efterladte og fra fagpersoner. Læs om sorgstøtte og find aktuelle tilbud om sorg- og samværsgrupper.

Til fagpersoner - sorgstøtte til efterladte

Køb eller download bogen "Når to bliver til én". Læs om projekterne "Når to bliver til én" målrettet fagpersoner og om befolkningsprojektet "Når ægtefællen dør".

Artikler om sorg når ægtefællen dør

Udvalgte artikler fra aviser, faglige magasiner, radio og tv om sorg og sorgstøtte til ældre, når ægtefællen dør.

Til borgere - bog om sorgstøtte

Køb eller download bogen "Sorg - når ægtefællen dør". Se film om sorgstøtte til ældre efterladte.

"Det er jo naturens gang!"

HUSK

MENNESKER I SORG HAR BRUG FOR NÆRVÆR